

ปกติคนเราจะต้องมีการขับถ่ายอุจจาระทุกวัน แต่ถ้าเมื่อขัดข้องในการขับถ่าย หรือการขับถ่ายไม่สะดวกจึงจิตใจทั้งไว้ เช่น ปวดก้น เวลาถ่ายถ่ายออกมาปนเลือด หรือถ่ายมีก้อน เนื้อโผล่ออกมานอกรูทวารเป็นต้น สิ่งเหล่านี้จะนำความทุกข์ทรมาน และความกังวลใจมาสู่ตัวเรา

จะเห็นได้ว่าการตรวจผู้ป่วยนอกทุกๆ วัน จะต้องมียุบายเป็นโรคริดสีดวงทวารมาพบแพทย์เสมอ ซึ่งผู้ป่วยเหล่านี้ส่วนใหญ่จะผ่านการรักษามาแล้ว เช่นซื้อยากินเองบ้าง รักษาตามคลินิกบ้าง แล้วอาการไม่บรรเทา บางรายอาการหนักมากขึ้น ถ่ายออกเป็นเลือดสด ๆ ทำให้ผู้ป่วยตกใจมาโรงพยาบาล

ริดสีดวงทวาร เกิดขึ้นเนื่องจากการโป่งพองของเส้นเลือดดำบริเวณทวารหนักและไส้ตรง (Rectum) ที่จะไหลกลับเข้าสู่ระบบเส้นเลือดดำในร่างกาย (Portal venous system) เราแบ่งริดสีดวงทวารออกเป็นหลายชนิด ตามตำแหน่งต่างๆ คือ

1. ริดสีดวงทวารชนิดข้างใน (Internal hemorrhoid) เกิดจากการโป่งพองของเส้นเลือดดำ Superior hemorrhoidal plexus ซึ่งอยู่เหนือ Dental line และมี mucous membrane ปกคลุมอยู่

2. ริดสีดวงทวารชนิดข้างนอก (External hemorrhoid) เกิดจากการโป่งพองเส้นเลือดดำ Inferior hemorrhoid plexus ซึ่งอยู่ใต้ Dental line และมี Squamous epithelium ปกคลุมอยู่

*แพทย์ประจำฝ่ายศัลยกรรม
โรงพยาบาลนครราชสีมา

3. **Prolapsing hemorrhoid** คือ **Internal hemorrhoid** ที่ยื่นออกมาต่ำกว่า **Dental line** ออกมานอกรูทวาร

4. **Thrombosed hemorrhoid** เกิดจากก้อนเลือด ที่ค้างอยู่ในหรือนอกเส้นเลือดดำ

5. **External skin tag** เป็น **Fibrous connective tissue** เป็นผลเกิดจาก **Thrombosed hemorrhoid** หรือการผ่าตัดบริเวณรอบๆ ทวาร

โดยปกติแล้วทวารหนักจะบีบอยู่โดยอัตโนมัติ โดยกล้ามเนื้อหูรูดทวารหนัก และ **Mechanical valve** คล้ายกับที่ **Gastro esophageal junction** จะเปิดช่องทวารหนัก เพื่อต้องการให้อุจจาระผ่านออกมาเท่านั้น โดยปกติกล้ามเนื้อหูรูดทวารหนักมัดใน (**Internal anal sphinctor**) จะกั้นอุจจาระไว้เมื่อความดันไม่เกิน 80 มม.ปรอท และจากการจัดความดันในไส้ตรง (**Rectum**) ขณะถ่ายอุจจาระพบว่าประมาณ 100 มม.ปรอท ความดันในช่องท้องจะเพิ่มขึ้นในหลายกรณีเช่นการตั้งครรภ์ ซึ่งพบว่าจะเป็สาเหตุให้เกิดริดสีดวงทวารได้บ่อยในหญิง การที่ท้องผูกบ่อย ๆ ท้องเดินหรือยืนานาน ๆ เหล่านี้จะช่วยให้ความดันในช่องท้องเพิ่มขึ้น สภาวะหรือจิตใจ หรือแม้แต่สภาวะภูมิอากาศก็ทำให้มีผลต่อการเกิดริดสีดวง ทวาร เคยมีผู้พิสูจน์แล้วว่าริดสีดวงทวารสามารถถ่ายทอดทางกรรมพันธุ์ได้

อาการต่าง ๆ ที่นำผู้ป่วยมาพบแพทย์ เช่น ถ่ายมีก้อนเนื้อโผล่ออกมานอกรูทวาร ปวดเวลาอุจจาระ หรือถ่ายมีมูกปนเลือด บางรายมาพบแพทย์ ด้วยเรื่องไม่มีเรี่ยวแรงซิดเป็นต้น

การรักษาโรคสีดวงทวาร ต้องวินิจฉัยโรคให้ได้ประวัติการตรวจร่างกาย โดยจะเพาะอย่างยิ่งการตรวจทวารหนักโดยใช้นิ้วจะสามารถบอกได้ว่าผู้ป่วยมีโรคนี้หรือไม่ การตรวจพิเศษอื่น ๆ มีความจำเป็นในบางรายเท่านั้น

1. การรักษาโดยทางยา (**Medical treatment**) พวกราเหน็บ หรือครีมเป็นการช่วยบรรเทาอาการเท่านั้น และใช้ในกรณีที่ไม่มีโรคแทรกซ้อนของริดสีดวงทวาร

2. การรักษาโดยการฉีดสารที่ทำให้เลือดแข็งตัว (**Sclerosing agent**) เช่น **Sotradecol**, **5% Phenol** จะใช้ในกรณีที่เป็ริดสีดวงทวารเริ่มต้น และมักเป็นพวก **Internal hemorrhoid** ที่ไม่มี **Complication**

3. Rubber band method โดยใช้ยางรัดหัวของริดสีดวง เช่น Baron band ligation วิธีนี้จะไม่ทำให้ริดสีดวงทวารเกิดขึ้นบริเวณนั้นอีก

2. Cryo-surgery โดยใช้ความเย็น วิธีนี้เริ่มค้นตั้งแต่ปี ค.ศ. 1969 กลไกของการเกิดเนื้อตาย เกิดขึ้นเนื่องจากเวลาเรา Freeze อย่างรวดเร็ว ก็เกิดมี Ice formation ขึ้นทั้งในและนอก Cell ซึ่งจะทำให้ Cell ตายเพราะมี Disruption ของ Cell organells และ Destruction ของ Cellular enzymes ส่วน Ice Formation นอก cell ก็ทำให้ cell ตายได้เช่นกันเพราะเกิด Cellular dehydration การตายแบบนี้เป็นแบบ Coagulative necrosis ซึ่งเป็นผลโดยตรงจากความเย็นวิธีนี้มีข้อดีต่างๆคือ รักษาริดสีดวงได้จริง รักษาอ่อนช้ำง่ายไม่ปวด ภายหลังรักษาผู้ป่วยกลับบ้านได้เลย

5. การทำการผ่าตัดรักษา โดยการตัดเอาริดสีดวงทวารออกการรักษาในหัวข้อ 3, 4, 5, เป็นการ Limit ไม่ให้เกิดริดสีดวงทวารในตำแหน่งนั้นอีก
